

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження» (реєстр. № 12439), підготовлений до другого читання

За дорученням Верховної Ради України Комітет з питань правоохоронної діяльності (далі - Комітет) на своєму засіданні 27 серпня 2025 року (протокол № 225) попередньо розглянув поправки і пропозиції, що надійшли від народних депутатів України - суб'єктів права законодавчої ініціативи до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження» (реєстр. № 12439), який прийнято Верховною Радою України за основу із доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України 25 лютого 2025 року (Постанова Верховної Ради України № 4258-ІХ від 25.02.2025).

Водночас, 02 березня 2026 року від народних депутатів України – членів Комітету Бужанського М.А., Мамки Г.М., Бородіна В.В. та Медяника В.А. надішов лист з пропозицією у зв'язку з необхідністю невідкладної імплементації ініціатив Бюро економічної безпеки України, які спрямовані на підвищення ефективності роботи БЕБ, переглянути рішення Комітету від 27 серпня 2025 року щодо зазначеного проекту Закону.

З огляду на зазначене, Комітет на підставі частини п'ятої статті 44 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», згідно з якою прийняті комітетом акти можуть бути переглянуті, якщо за це проголосує більшість від затвердженого Верховною Радою України складу членів комітету та у порядку, передбаченого частиною шостою статті 118 Регламенту Верховної Ради України, переглянув своє попереднє рішення, ухвалене на засіданні 27 серпня 2025 року.

Загалом, законопроектом у редакції II читання пропонується внести зміну до розділу VIII Кримінального кодексу України, статей 3, 34, 56, 71, 96, 98, 104, 105, 106, 107, 132, 156, 160, 163, 165, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 182, 214, 216, 221, 233, 234, 236, 237, 243, 244, 248, 250, 303, 309, 379, 380, 403, 406, 407, 428, 435, 589, пункту 20⁵ розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України, доповнити його новою статтею 372¹ «Окрема

ухвала слідчого судді, суду», а також внести зміни до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Зокрема, відповідними положеннями законопроекту:

- уточнюється правовий статус потерпілого у кримінальному провадженні, шляхом надання йому права отримувати письмову інформацію про сутність підозри та обвинувачення, збирати та подавати докази, а також у чітко визначений строк отримувати витяг з ЄРДР, постанову про початок досудового розслідування (зміни до статей 56, 96 КПК України);

- конкретизується процесуальний порядок визнання матеріального об'єкта речовим доказом, уточнення строків для винесення вмотивованої постанови (зміни до статті 98 КПК України);

- чітко визначається, що є додатками до протоколів, а саме - ними можуть бути опис речей і оригіналів або копій документів, які були вилучені в ході тимчасового доступу до речей і документів чи обшуку (зміни до статті 105 КПК України);

- уточнюється спосіб фіксування ходу та результатів проведення обшуку шляхом надання права безперешкодного фіксування ходу та результатів проведення обшуку за допомогою аудіо-, відеозапису усіма доступними засобами стороні захисту, потерпілому, його представнику чи законному представнику (зміни до статті 107 КПК України);

- удосконалюються загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження: деталізується право слідчого судді, суду під час розгляду клопотання про застосування відповідних заходів забезпечення кримінального провадження за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою допитати підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого, експерта чи дослідити будь-які речі або документи, що мають значення для вирішення клопотання; передбачається неможливість повторного розгляду такого клопотання у разі відмови у його задоволенні без нових обставин та доказів, які не розглядалися слідчим суддею, судом (зміни до статті 132 КПК України).

Натомість, із законопроекту прибирається норма, якою передбачалося «що у разі неприбуття в судове засідання без поважних причин слідчого, дізнавача, прокурора, які звернулися з клопотанням про застосування заходу забезпечення кримінального провадження, та які були належним чином повідомлені про дату, час і місце засідання, слідчий суддя або суд міг постановляти ухвалу про залишення такого клопотання без розгляду»;

- розширюється перелік відомостей, що повинні зазначатись у клопотанні про тимчасовий доступ до речей і документів, а також конкретизовано порядок розгляду такого клопотання (зміни до статті 160 КПК України);

- встановлюється, що розгляд клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів слідчим суддею, судом буде розглядатися в строк не пізніше 15 днів з дня його надходження за участю сторони кримінального провадження, потерпілого, його представника чи законного представника, які подали клопотання, та особи, у володінні якої знаходяться речі і документи, крім

визначених КПК України випадків.

При цьому, у разі неприбуття в судове засідання сторони кримінального провадження, потерпілого, його представника чи законного представника, які звернулися з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів без поважних причин або неповідомлення нею про причини неприбуття слідчий суддя, суд може постановляти ухвалу про залишення клопотання без розгляду (зміни до статті 163 КПК України);

- деталізується порядок виконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів, яким встановлюється, що за результатами доступу до речей і документів відповідним учасником кримінального провадження складається протокол, до якого додається опис вилучених копій документів і залишається володільцю копії протоколу та опису документів, які були вилучені на виконання ухвали.

Виконання такої ухвали забезпечується слідчим, дізнавачем, прокурором за обов'язкової участі потерпілого, його представника чи законного представника. (зміни до статті 165 КПК України);

- уточнюються підстави припинення тимчасового вилучення майна та повернення тимчасово вилученого майна (зміни до статті 169 КПК України);

- у фактовому кримінальному провадженні надається можливість накладення арешту на гроші суб'єктів господарювання у будь-якій валюті готівкою або у безготівковій формі, у тому числі кошти та цінності, що знаходяться на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах на території України, видаткові операції здійснюються на підставі ухвали слідчого судді на строк не більше чотирьох місяців, який може бути продовжений в межах строку досудового розслідування. У такому випадку в ухвалі про накладення арешту слідчий суддя зобов'язаний визначити строк дії такого арешту (зміни до статті 170 КПК України).

Разом з тим, із законопроекту в другому читанні вилучаються всі норми, що стосувалися строковості арешту майна (зміни до статей 174 і 315 КПК України);

- доповнюється перелік документів, які повинні бути додані до клопотання про арешт майна, зокрема документи, які підтверджують надання/відправлення копії клопотання про арешт майна підозрюваному, обвинуваченому, іншому власнику чи володільцю майна або його захиснику, законному представнику, представнику, цивільному позивачу (зміни до статті 171 КПК України);

- встановлюється така підстава як неприбуття слідчого, дізнавача, прокурора в судове засідання без поважних причин для відмови у задоволенні клопотання про арешт майна, а неприбуття інших осіб у судове засідання не перешкоджає його розгляду (зміни до статті 172 КПК України);

- право оскаржити судове рішення щодо арешту майна надається особі, на майно якої накладено арешт, її захиснику, законному представнику, представнику (зміни до статті 173 КПК України);

- удосконалюються положення статей 214 і 216 КПК у частині реєстрації в ЄРДР заяв та повідомлень, які містять достатні дані про обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, та права підозрюваного,

його захисника, представника юридичної особи, стосовно якої здійснюється провадження, у разі виявлення обставин, що підтверджують порушення підслідності кримінального правопорушення, подати клопотання про зміну підслідності до прокурора вищого рівня відповідно;

- деталізується порядок ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення (зміни до статті 221 КПК України);

- врегульовуються питання розгляду клопотання про обшук, проведений в порядку частини третьої статті 233 цього Кодексу (зміни до статті 234 КПК України).

Огляд в житлі чи іншому володінні особи, буде здійснюватися за добровільною згодою власника, або хоча б однієї особи, яка ними володіє на законних підставах, або на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням прокурора, слідчого чи дізнавача, погодженого прокурором, яке подається та розглядається в порядку, передбаченому для розгляду клопотань про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи (зміни до статті 237 КПК України);

- із законопроекту прибираються зміни до статті 236 КПК України щодо обов'язкової участі спеціалістів у проведенні обшуку, під час якого планується відшукування електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів;

- доповнюються положення щодо наслідків неприбуття сторін кримінального провадження у судове засідання для участі у розгляді слідчим суддею клопотання про проведення експертизи (зміни до статті 244 КПК України) та деталізується порядок розгляду клопотання про дозвіл на проведення НСРД (зміни до статті 248 КПК України);

- розширюються переліки рішень, дій чи бездіяльності слідчого, дізнавача або прокурора та ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування (зміни до статей 303 і 309 КПК України);

- надається можливість постановлення окремої ухвали слідчого судді, суду у випадку порушення процесуальних обов'язків, неналежного їх виконання учасниками кримінального провадження (нова стаття 372¹ КПК України).

- удосконалюється інститут «письмового провадження», яким є розгляд і вирішення апеляційного або касаційного провадження або окремого процесуального питання в суді першої, апеляційної або касаційної інстанції без участі учасників кримінального провадження та проведення судового засідання на підставі матеріалів кримінального провадження у випадках, встановлених КПК України (зміни до статей 3, 34, 379, 380, 403, 406, 407, 428, 435, п. 20⁵ розділу XI).

- вносяться зміни до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», які спрямовані на підвищення ефективності роботи Бюро економічної безпеки України;

- пропонується змінити назву законопроекту на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення

кримінального провадження та підвищення ефективності здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях шляхом письмового провадження».

Очікується, що прийняття законопроекту сприятиме захисту прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження у частині удосконалення гарантій суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження, підвищення вимог до якості та змісту процесуальних документів, удосконалення порядку здійснення слідчих (розшукових) та окремих процесуальних дій, а також розширення повноважень потерпілих на стадії досудового розслідування та захисників та представників під час надання професійної правничої допомоги суб'єктам господарювання під час кримінального провадження тощо.

До законопроекту для підготовки його до другого читання надійшло 545 поправок і пропозицій, за результатами розгляду яких 82 поправки і пропозиції враховані, з них 52 - враховано повністю, 14 - враховано частково, 16 - враховано редакційно, відхилено - 463 поправки і пропозиції, як такі що можуть призвести до юридичної невизначеності законодавчих норм.

Враховуючи викладене, керуючись пунктами 5, 6 частини першої статті 16, частиною п'ятою статті 44 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», частиною шостою статті 118, пунктом 3 частини першої статті 123 Регламенту Верховної Ради України, Комітет ухвалив висновок і прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в другому читанні проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження» (реєстр. № 12439) **прийняти в другому читанні та в цілому як закон** у редакції Комітету від 10 березня 2026 року з необхідним техніко-юридичним доопрацюванням.

Доповідачем від Комітету при розгляді питання на пленарному засіданні Верховної Ради України визначено Голову Комітету з питань правоохоронної діяльності Іонушаса Сергія Костянтиновича.

Голова Комітету

С. Іонушас